

Βασίλης Αλεξάκης

Η μητρική γλώσσα

με διόρθωση

1

Είμαι σε μια τάξη. Οι μαθητές είναι όλοι σχετικά μεγάλοι στην ηλικία και μάλλον φτωχικά ντυμένοι. Είναι μετανάστες. Ο χώρος είναι επίσης φτωχικός και κακοφωτισμένος. Ήρθα αργοπορημένος. Ταυτόχρονα έφτασε και μια γυναίκα που αντιπαθώ, μια Γαλλίδα, κάθισε πίσω μου. «Κάποια στιγμή θα της τα πω» σκέφτομαι. Δεν παρακολουθώ καθόλου τι λέει ο καθηγητής, μια θολή μορφή που βρίσκεται μακριά. Μπορεί και να μη μιλάει. Γυρίζω ξαφνικά και της τα λέω. «Ξέρω τι έχεις πει για μένα, παλιοκαργιόλα» της λέω «όλα όσα έκανες σε βάρος μου». Έχει πολύ μικρά μάτια, δεν καταλαβαίνω αν κοιτάει εμένα ή τον καθηγητή. Παρατηρώ πέντε λέξεις γραμμένες στο τετράδιό της, τότε τις έγραψε, τότε τις υπαγόρευσε ο καθηγητής; Είναι γραμμένες στον ενικό και στον πληθυντικό. Της πρώτης, της λέξης *ρίζι* (αλλά δεν σημαίνει ρύζι, το γνωστό μας ρύζι), ο πληθυντικός σχηματίζεται με την προσθήκη του γράμματος ν, κάνει *ρίζιν*. Μαθαίνω μια καινούργια ξένη γλώσσα παρέα με μια αντιπαθέστατη γυναίκα.

Πήρα τον ηλεκτρικό στην Ομόνοια. Η μυρωδιά που βγαίνει μέσα από το τούνελ δεν άλλαξε από τότε που ήμουν παιδί. Οι σταθμοί του Παρισιού μυρίζουν αλλιώς, αλλιώς μυρίζει εκεί το σκοτάδι. Στην άκρη της αποβάθρας είναι εγκατεστημένη μια ηλεκτρονική σφίγγα, ύψους δύο μέτρων, που διαβάζει τις γραμμές του χεριού. Πάνω στο στήθος της, σε μια οθόνη, εγγράφονται μηνύματα σε διάφορες γλώσσες που παροτρύνουν το κοινό να μάθει τη μοίρα του. Το γαλλικό κείμενο είναι ανορθόγραφο. Ένας κύριος έβαλε το χέρι του μέσα στη σχισμή, κάτω από την οθόνη, χωρίς όμως να ρίξει λεφτά: ακούστηκε ένας συριγμός που τον έκανε να το τραβήξει αμέσως πίσω. Αρκετός κόσμος ήταν μαζεμένος γύρω από τη σφίγγα και την περιεργαζόταν, αλλά μέχρι που ήρθε ο ηλεκτρικός κανείς δεν θέλησε να μάθει τη μοίρα του.

Το τοπίο έχει αλλάξει γύρω από την Αθήνα. Έχει χτιστεί. Χτίζουν παντού την ίδια άχαρη πολυκατοικία με τα στενά μπαλκόνια. Το τρένο αργεί πιο πολύ από παλιά να βγει από την πόλη. Τα πρώτα δέντρα που είδα ανήκαν στο Δεύτερο Νεκροταφείο. Ο Θοδωρής και η Μαριλένα με πήραν με το αυτοκίνητο από την Κηφισιά. Πήγαμε στη Σταμάτα.

– Περίεργο όνομα, είπα.

– Πράγματι, είπε ο Θοδωρής.

Η Μαριλένα έπιασε τον γιακά του πουκαμίσου μου και τον γύρισε να δει τη μάρκα.

– Πόσο το πήρες; με ρώτησε.

– Χίλια διακόσια φράγκα.

– Σιγά μην πήρες εσύ πουκάμισο χιλίων διακοσίων φράγκων! Και γιατί κάνει τόσο ακριβά; Δεν είναι γνωστή η μάρκα.

– Μπορεί εσύ να μην την ξέρεις, είπε ο Θοδωρής.

Είναι γεγονός ότι δεν ντύνομαι πολύ καλά. Η Βαγγελιώ επέμενε ότι η γκαρνταρόμπα μου χρειαζόταν ανανέωση. Ήμασταν μαζί όταν πήρα το πουκάμισο, είχε έρθει στο Παρίσι για μερικές μέρες. Αγόρασα ταυτόχρονα ένα ιρλανδέζικο γιλέκο με πολλές τσέπες και μια γκαμπαρντίνα. Περάσαμε από τη Δροσιά.

– Έχει περισσότερη δροσιά εδώ το καλοκαίρι απ' ό,τι στα γύρω χωριά, είπε ο Θοδωρής.

Τον ρώτησα αν υπάρχει ετυμολογικό λεξικό των τοπωνυμίων, φαίνεται δεν υπάρχει. Ο Κώστας, ο αδελφός μου, δεν μπόρεσε να μου πει γιατί το βουνό που ορθώνεται πάνω από τα Γιάννενα λέγεται Μιτισκέλι. Με πληροφόρησε ότι εξελληνίζουμε συστηματικά τα αλβανικά, βλάχικα και σλαβικά τοπωνύμια της βόρειας Ελλάδας, φοβούμενοι προφανώς μην αμφισβητηθεί η κυριαρχία μας στα μέρη αυτά.

– Είναι πολύ καλή η Μαριλένα και μ' αγαπάει αφάντα-

στα, μου είπε ο Θοδωρής αργότερα, ενώ περπατούσαμε στην εξοχή. Είναι ακριβώς το αντίθετο της Νίκης, που ξέρεις τι κέρατο ήταν. Αλλά τη βαριέμαι, ρε παιδί μου, όλο «ναι» μου λέει, ό,τι και να της πω «ναι» μου λέει.

Η Νίκη τού έλεγε πάντα «όχι». Δεν του έκανε παιδί. Είχαν συμφωνήσει να κάνουν έξι πριν παντρευτούν. Τη φοβόταν. Δίσταζε να της πει τη γνώμη του για μια ταινία, μην τυχόν και διαφωνήσει.

– Δεν ξέρεις τι ανακούφιση αισθανόμουν όταν συμφωνούσε.

«Δεν θα πας εκεί» του έλεγε «δεν θα φύγεις». Ούρλιαζε, χτυπιόταν, τελικά υποχωρούσε ο Θοδωρής.

– Μια φορά με έπεισε ότι ήταν στα πρόθυρα να πάθει εγκεφαλικό. Αναγκάστηκα να καλέσω το 166.

Δεν ήξερα ότι το νούμερο των πρώτων βοηθειών είναι το 166. Αποφάσισα να το συγκρατήσω, ίσως μου χρειαστεί κάποτε. Διασχίσαμε διαγωνίως αρκετές απερίφρακτες εκτάσεις με αγριόχορτα και πού και πού κανένα δέντρο. Πέρασαμε δίπλα από κοτέτσια. Δεν θυμάμαι να γάβγισε κανένας σκύλος. Πέρασαμε κι από τον φούρνο του χωριού για να ρωτήσουμε τι ώρα να πάμε το αρνί την επομένη. Τι είδους γοητεία ασκούσε επάνω του η Νίκη, που δεν είναι ιδιαίτερα ευφυής, ούτε ιδιαίτερα ωραία; Πώς την άντεξε είκοσι πέντε χρόνια, και γιατί, μετά από τόσα χρόνια, έπαψε ξαφνικά να την αντέχει; Δεν μπόρεσε να μου

δώσει μια ικανοποιητική εξήγηση. Επικαλέσθηκε το γεγονός ότι την ήξερε από παιδί, ότι τη λυπόταν, ότι ήταν εξολοκλήρου εξαρτημένη από αυτόν.

– Είχα τη βεβαιότητα ότι δεν θα έφευγε ποτέ, και ξέρεις πόσο δύσκολο μου είναι να ζήσω μόνος μου. Δεν είχα φίλους, δεν της το επέτρεπε ο χαρακτήρας της, δεν ήθελε άλλωστε να έχω ούτε εγώ. Ήταν πεπεισμένη ότι θα γερνούσαμε μαζί. Όταν αγοράσαμε το διαμέρισμα, έβαλε κι άνοιξαν δεύτερη πόρτα στο μπάνιο, για να μπορεί να το καθαρίζει η παραδουλεύτρα χωρίς να περνάει από την κρεβατοκάμαρα: σκεφτόταν ήδη την εποχή που ο ένας από τους δυο μας θα ήταν κατάκοιτος.

Έφαγα με τη μητέρα του ένα μεσημέρι, ήταν από τις πιο στενές φίλες της μάνας μου. Μου είπε ότι ο άντρας της, που πέθανε πριν μερικά χρόνια, αντιπαθούσε τόσο τη Νίκη, που γύριζε συστηματικά το κάδρο με τη φωτογραφία της ανάποδα στον τοίχο. Αναρωτήθηκα αν το ήξερε αυτό ο Θοδωρής.

– Δυσκολεύομαι να σε καταλάβω, του είπα.

Ήταν ήδη καμιά δεκαριά άτομα στο σπίτι. Ήρθαν κι άλλοι την επομένη, που ήταν Πάσχα, τουλάχιστον άλλοι τόσοι. Ήταν κυρίως φοιτητές του Θοδωρή. Του αρέσει να τους μαζεύει, να τρώνε μαζί, να κουβεντιάζουν. Τον ακούνε με σεβασμό, ακόμη κι όταν μιλάει για θέματα άσχετα από την ιστορία της τέχνης που τους διδάσκει. Του

φέρονται τρυφερά, αγόρια και κορίτσια, διασκεδάζουν με τις παραξενιές του. Πολλές κοπέλες πρέπει να είναι ερωτευμένες μαζί του, αλλά αποφεύγουν να το δείξουν. Τον αγαπούν διακριτικά, χωρίς απαιτήσεις, σαν να έχουν επίγνωση ότι δεν δικαιούνται παρά ένα μικρό ποσοστό του ενδιαφέροντός του. Δίνει την εντύπωση ότι τον συγκινούν όλες εξίσου, ότι δεν έχει προτίμηση σε καμία.

Όλο το απόγευμα οι γυναίκες ετοίμαζαν φαγητά, έστυβαν λεμόνια, έκοβαν μαρούλια σε πηλινες γαβάθες. Εγώ κοιτάζα τηλεόραση. Βρήκα στη βιβλιοθήκη ένα βιβλίο του Κονδυλάκη, διάβασα ένα χρονογράφημά του για τους άτυχους χαρτοπαίκτες της Πρωτοχρονιάς που γυρίζουν άφραγκοι τα χαράματα στο σπίτι τους. Τον διάβαζα με αρκετή ευχαρίστηση όταν ήμουν νεαρός.

— Έχει μια τρύπα η κάλτσα σου! μου είπε η Μαριλένα και γέλασε.

Η φωνή της είναι παιχνιδιάρικη, ευχάριστη, αλλ' αυτά που λέει είναι σχεδόν πάντα θλιβερά. Παρατηρεί το στραβό, προβλέπει το αντίξοο, κακομελετά. Το ύφος της πικρίζει, η όψη της είναι κάπως στεγνή. Η παρουσία της αφαιρεί χαρά από τον χώρο. «Μπορεί να ζηλεύει τις φοιτήτριες του Θοδωρή» σκέφτηκα. Τα έχει χρόνια μαζί του, χρόνια περίμενε να χωρίσει με τη Νίκη. «Ίσως έκλαψε πολύ, άλλοτε».

Κατά τις έντεκα το βράδυ, λίγο πριν πάμε στην Ανά-

σταση, τηλεφώνησα στον πατέρα μου. Ήλπιζα ότι θα το σήκωνε, λόγω της μέρας, αλλά δεν το σήκωσε. Μπορεί να μην ήταν σπίτι. Σπάνια απαντάει στο τηλέφωνο ο πατέρας μου, το κουδούνισμά του τον παραλύει, τον τρομοκρατεί. Τον είδα μια φορά να μαζεύεται στο βάθος της πολυθρόνας του και να σφίγγει με δύναμη τα ξύλινα μπράτσα της. Κοίταζε τη συσκευή σαν να τη θεωρούσε ικανή να του επιτεθεί.

– Δεν θες ν’ απαντήσω εγώ; του πρότεινα.

– Όχι, είπε σιγανά. Σου το απαγορεύω.

– Μπορείς να μου πεις τι ακριβώς φοβάσαι;

Με κοίταξε, δεν ήταν πια φοβισμένος, το τηλέφωνο είχε σωπάσει. Σαν πονεμένο μου φάνηκε το βλέμμα του.

– Υπάρχουν φόβοι που δεν εξηγούνται, είπε.

Όταν ξέρει ότι τον παίρνω εγώ –έχουμε συνεννοηθεί να του τηλεφωνώ στη μία το μεσημέρι–, το σηκώνει, αλλά και πάλι αργεί, το αφήνει να χτυπήσει τουλάχιστον είκοσι φορές μέχρι ν’ απαντήσει. Τον φαντάζομαι να το πλησιάζει με μικρά βήματα, ν’ απλώνει τρέμοντας το χέρι του. Εντούτοις του συμβαίνει να το σηκώνει αμέσως:

– Το κουδούνισμά του μου είναι τόσο ανυπόφορο μερικές φορές, που προτιμώ να το διακόψω το ταχύτερο. Απαντώ πριν προλάβω να φοβηθώ.

Δεν έχει πρόβλημα, αντιθέτως, να καλέσει εκείνος έναν αριθμό. Μου τηλεφωνεί συχνότατα, χωρίς σπουδαίο λό-

γο τις περισσότερες φορές, επειδή έχει όρεξη για κουβέντα ή για να μου διηγηθεί ένα όνειρο που είδε. Με εκπλήσσει λιγάκι που ο πατέρας μου εξακολουθεί να ονειρεύεται. Νόμιζα ότι σταματά κανείς να βλέπει όνειρα μετά από κάποια ηλικία, όπως παύει να κάνει σχέδια. Πίστευα ότι οι νύχτες των γερόντων είναι βουβές. Ο πατέρας μου είναι ογδόντα τριών ετών.

Σταθήκαμε στο προαύλιο της μικρής εκκλησίας της Σταμάτας, που ήταν γεμάτο κόσμο. Ο Θοδωρής μού έδειξε τις γάμπες μιας ξανθιάς με κοντό κόκκινο φόρεμα. Φορούσε κόκκινα παπούτσια με τακούνι. Η λειτουργία ακουγόταν από τα μεγάφωνα. Μπήκα μια στιγμή στο εκκλησάκι για να πάρω κεριά. Οι περισσότεροι μέσα στον ναό ήταν ηλικιωμένοι. Το φως των κεριών έδινε ένα ζεστό, σχεδόν νεανικό χρώμα στο πρόσωπό τους. Είχα χρόνια, τουλάχιστον όσα χρόνια ζω στη Γαλλία, να μπω σε εκκλησία. Ούτε όταν ήμουν παιδί πήγαινα συχνά. Δεν θυμάμαι οι γονείς μας να μας υποχρέωσαν ποτέ, τον αδελφό μου κι εμένα, να παρακολουθήσουμε τη λειτουργία. Παρατηρούσα τις γυναίκες που σταυροκοπόντουσαν στο λεωφορείο όποτε περνούσε μπροστά από εκκλησία: έκαναν τη χειρονομία αυτή βιαστικά και πρόχειρα όταν ο ναός ήταν ασήμαντος, επιδεικτικά όταν ήταν επιβλητικός. Έτυχε ν' ανοίξω μερικές φορές τη Βίβλο –έκλεψα μάλιστα μία από ένα ξενοδοχείο–, αλλά ποτέ δεν ξεπέ-

ρασα τη μέση της δεύτερης σελίδας. Δεν έχω διαβάσει τα Ευαγγέλια. Οι γνώσεις μου για τη θρησκεία περιορίζονται σε κάποιες σκηνές –η πρώτη που μου έρχεται στον νου είναι η θυσία του Αβραάμ–, στον πρώτο στίχο δύο ή τριών ψαλμών, σε σκόρπιες φράσεις: «Ἄφες αὐτοῖς, οὐ γὰρ οἶδασι τί ποιοῦσι», «Ὁ ἀναμάρτητος πρῶτος τὸν λίθον βαλέτω». Δεν είχα αδυναμία σε καμία τελετή, ούτε καν στην περιφορά του Επιταφίου. Η θρησκεία δεν με γοήτευε. Μου προξενούσε στενόχωρα συναισθήματα.

Τρακατρούκες, καπνογόνα και φωτοβολίδες χαιρέτησαν την αναγγελία της Ανάστασης. Οι τρακατρούκες έσκαγαν σε ρυθμό πολυβόλου. Αναρωτήθηκα πώς θ' αντιδρούσε ο πατέρας μου αν άκουγε αυτό το πανδαιμόνιο. Θα τρόμαζε άραγε; Μπορεί και να διασκέδαζε. Ένα μεγάλο άσπρο σύννεφο γέμισε τον χώρο, δίνοντας την αίσθηση ότι το εκκλησάκι και ο κόσμος γύρω του βρίσκονταν ψηλά στον ουρανό. Οι φλόγες των κεριών, που πολλαπλασιάζονταν, συμπλήρωναν την εικόνα με ζωηρά αστεράκια.

Προσπαθήσαμε να κρατήσουμε τα κεριά μας αναμμένα σ' όλη τη διαδρομή, να μεταφέρουμε δηλαδή στο σπίτι τη φλόγα που μας είχε δώσει η εκκλησία. Όταν έσβηνε ένα, το ξαναανάβαμε από τη φλόγα ενός άλλου κι όχι με τον αναπτήρα. Το δικό μου έσβησε μόνο μια φορά. Κάποιος σχεδίασε έναν μαύρο σταυρό στο πρέκι

πάνω από την εξώπορτα με τον καπνό του κεριού του. Την είχα ξεχάσει αυτή τη συνήθεια. «Δεν έχω ιστορία» σκέφτηκα. Υπάρχουν ακόμη στα μπατζάκια του παντελονιού μου ίχνη από το κερί που έσταζε καθώς προχωρούσα.

– Θα κάψεις τον καναπέ έτσι όπως καπνίζεις! μου είπε η Μαριλένα.

Κοιμήθηκα στον καναπέ. Με ξύπνησε τα χαράματα μια γυναίκα που καθάριζε πατάτες στη γωνία του σαλονιού και τις πέταγε σ' έναν κουβά με νερό. Είχε γκριζα μαλλιά και μυώδη πόδια, η φούστα της ήταν ανασηκωμένη μέχρι τα γόνατα. Γνώρισα τον φίλο της, έναν τριανταπεντάρη ωχρό κι αδύνατο, που στεκόταν παράμερα και μιλούσε λίγο. Οι κινήσεις του ήταν συγκρατημένες, μετρημένες, σαν να ένιωθε πρόωρα γερασμένος, σαν να είχε τη δική της ηλικία. Εκείνη ήταν γύρω στα εξήντα. Τον περνούσε σχεδόν ένα κεφάλι. Πρέπει να είχαν επίγνωση της ανομοιοτητάς τους γιατί κρατούσαν πάντα κάποια απόσταση ο ένας από τον άλλο. Της χαμογελούσε από μακριά. Ακόμη και το χαμόγελό του έδειχνε άνθρωπο κουρασμένο, που χαμογελά χωρίς κέφι, από υποχρέωση.

Εκείνη, αντίθετα, επιδίωκε να φαίνεται πιο νέα, βρισκόταν σε συνεχή δραστηριότητα, πηγαινοερχόταν ζωηρά, χόρεψε κιόλας μετά το γεύμα, αλλά δίχως καμία χάρη. Η προσπάθεια που έκαναν και οι δύο για να περάσει

απαράτηρητη η ιδιομορφία της σχέσης τους άρχισε κάποια στιγμή να με νευριάζει, σαν παράσταση που τραβάει σε μάκρος.

– Μια νύχτα θα σηκωθεί αθόρυβα από το κρεβάτι, είπα στον Θοδωρή, θα φορέσει τα παπούτσια του και θα της τραβήξει μια κλοτσιά στη μούρη.

– Σε διαβεβαιώ ότι την αγαπάει πολύ... Τα πάνε πολύ καλά οι δυο τους.

Η διάθεσή μου ήταν καλή μέχρι την ώρα του φαγητού, και λίγο μετά. Δύο αρνιά δώσαμε εντέλει για ψήσιμο στον φούρνο, αγοράσαμε κι ένα κοκορέτσι, το πήραμε μαζί με τη σουβλά του για να μπορούμε να το ζεστάνουμε στο τζάκι. Το τοποθετήσαμε λοξά στο πίσω κάθισμα του αυτοκινήτου. Ήταν τυλιγμένο σ' εφημερίδες.

– Ποιος θα τα φάει όλ' αυτά; είπε η Μαριλένα. Θα δείτε που δεν θα φάμε ούτε τα μισά!

Είχε δίκιο, δεν φάγαμε ούτε τα μισά. Το ένα αρνί έμεινε σχεδόν άθικτο. Το τραπέζι ήταν γεμάτο φαγητά όταν τελειώσαμε το γεύμα, κι είχαν περισσέψει κι άλλα στην κουζίνα. Η μητέρα μου μας τάζε ψωμί με μαργαρίνη στην οποία φύτευε μικρά κομματάκια από ελιές. Οι φέτες έμοιαζαν με τραπουλόχαρτα. Σταδιακά, οι ελιές αντικαταστάθηκαν από τυρί, αυγά και κεφτέδες κομμένους στα δύο. Έβλεπα να διαγράφεται στις φέτες του ψωμιού η ανοδική πορεία της ελληνικής οικονομίας.

Φάγαμε στον κήπο. Μεγάλα σύννεφα περνούσαν γρήγορα στον ουρανό και σκίαζαν κάθε τόσο το τραπέζι. Κάποιος αμόλησε έναν μικρό άσπρο αετό, που σκάλωσε, όπως παλιά, στα σύρματα του ηλεκτρικού. Με πλησίασαν μερικές φοιτήτριες, ήξεραν από τον Θοδωρή ότι είμαι σκιτσογράφος κι ότι ζω στο Παρίσι, μου μίλησαν κατευθείαν στον ενικό. Μ' ευχαρίστησε αυτό. Θυμήθηκα κάποιους Γάλλους, γνωστούς μου από χρόνια, με τους οποίους εξακολουθώ να μιλάω στον πληθυντικό. Στον πληθυντικό μιλάω και με τη Βερονίκ Καριέ, την αρχισυντάκτρια της *Μιρουάρ ντε λ'Ερόπ*. Με καλεί σπίτι της για δείπνο μια φορά τον χρόνο, κάθε Ιούνιο. Είναι παντρεμένη μ' έναν εθνολόγο που πέρασε ένα μεγάλο μέρος της ζωής του στη ζούγκλα του Αμαζόνιου. Έχει φέρει πολλά αντικείμενα κατασκευασμένα από τους Ινδιάνους, αλλά τίποτε στη συμπεριφορά του δεν σου επιτρέπει να μαντέψεις ότι έζησε κοντά τους. Δεν μου είναι εύκολο να φανταστώ αυτόν τον κομψό και ηλικιωμένο κύριο πάνω σε μια σχεδία με το περίστροφο στο χέρι. Φεύγω από το σπίτι τους στις έντεκα παρά τέταρτο ακριβώς: έχω την εντύπωση ότι θα έκριναν βεβιασμένη την αναχώρησή μου αν έφευγα στις δέκα και μισή, και καθυστερημένη αν έμενα μέχρι τις έντεκα. Με αποχαιρετούν χωρίς να περάσουν το κατώφλι του σπιτιού τους. Είμαι αναγκασμένος να τους γυρίσω την πλάτη για να

πατήσω το κουμπί του ασανσέρ. Δεν περιμένουν να έρθει το ασανσέρ. Η πόρτα κλείνει πίσω μου τη στιγμή που πατάω το κουμπί. Ακούω την πόρτα τους να κλείνει πολύ πριν πάω σπίτι τους, τουλάχιστον από τη στιγμή που η Βερονίκ με προσκαλεί για το ετήσιο δείπνο. Αυτό συμβαίνει περί τα τέλη Μαΐου. Δεν θα ήταν υπερβολή να πω ότι μόλις γίνει αισθητή η άνοιξη, ακούω την πόρτα των Καριέ να κλείνει πίσω μου. Θα ήθελα να τους εξηγήσω πόσο ενοχλητική είναι η βιασύνη που επιδεικνύουν τη στιγμή που χωρίζουμε, αλλά δεν βρήκα ποτέ την κατάλληλη στιγμή, ούτε τα κατάλληλα λόγια. Όσο εγκάρδιοι κι αν είναι κατά τη διάρκεια της βραδιάς, το εσπευσμένο κλείσιμο της πόρτας που θα σημάνει το τέλος της δεν μου επιτρέπει να αισθανθώ πραγματικά άνετα στο σπίτι τους.

Ο Σαρλ Καριέ διηγείται πάντα κάποιο επεισόδιο από τη ζωή του με τους Ινδιάνους. Μιλάει για τους Κασιναουά, τους «ανθρώπους-νυχτερίδες», που μένουν στο Ρίο Πούρους του Περού και είναι φίλοι του. Τον ακούω με ενδιαφέρον και κάποια θλίψη. Σκέφτομαι ότι δεν θα γνωρίσω ποτέ τους ανθρώπους-νυχτερίδες. Κι άλλα ταξίδια που ήθελα να κάνω είναι πια ελάχιστα πιθανό ότι θα τα πραγματοποιήσω – ίσως πραγματοποιήσω ένα ή δύο από αυτά, σίγουρα όχι όλα. Αρχίζω ν' αποχαιρετώ τις χώρες που δεν επισκέφθηκα, τους ανθρώπους που δεν συνά-

ντησα. Οι γνώσεις μου θα παραμείνουν τόσο περιορισμένες όσο είναι σήμερα.

Δεν νομίζω ότι αγαπώ τους Καριέ, δεν ξέρω καν αν τους συμπαθώ. Μπορεί να μη μου εμπνέουν κανένα συναίσθημα.

Βραβείο Médicis 1995

“ Τότε πήγα στο σαλόνι και άνοιξα τον τουριστικό οδηγό. Διάβασα ότι στην είσοδο του ναού του Απόλλωνα που στέγαζε την Πυθία ήταν χαραγμένα γνωμικά των επτά σοφών, το «γνώθι σαυτόν», «το μηδέν άγαν», κι ότι ανάμεσά τους υπήρχε ένα γράμμα μόνο του, ξεκάρφωτο, το κεφαλαίο Ε, που το νόημά του παραμένει άγνωστο. Έχει εμπνεύσει πολλές εικασίες, έλεγε ακόμη το κείμενο, αλλά καμία δεν κρίνεται πειστική. Η ανακάλυψη αυτή με χαροποίησε, κι ίσως επειδή αισθανόμουν ότι την όφειλα στον υδραυλικό, έπαψα να του γκρινιάζω και δεν διαμαρτυρήθηκα όταν έσπασε με μια αδέξια κίνηση τα δύο ποτήρια που στέγνωναν στον νεροχύτη. Το αίνιγμα του Ε μου έφερε στον νου τα προβλήματα που θέτουν τα σταυρόλεξα. «Είναι οπωσδήποτε ένα πολύ δύσκολο πρόβλημα, αφού δεν είναι δεδομένος ούτε ο ορισμός της λέξης, ούτε ο αριθμός των γραμμάτων που την αποτελούν».

– Βρες μου μια λέξη που ν’ αρχίζει από έψιλον, είπα στη Βαγγελιώ όταν επέστρεψε, κατά τη μία το πρωί.

– Εντελώς, είπε. ”

Ένα μυθιστόρημα με ηρωίδα την ίδια τη γλώσσα, ένα ταξίδι μαθητείας για τον έρωτα, την πατρίδα και τον θάνατο, μια στοχαστική περιδιάβαση στην ιστορία και στον πολιτισμό.

ISBN: 978-618-03-0869-3

9 786180 308693

ΒΟΗΘ. ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ: 80869